

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PSICHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTATYMO NR. I-924
PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – Įstatymo projektas), LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS
PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO NR. I-1367 25 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS SISTEMOS ĮSTATYMO NR. I-552 3, 29, 47 IR 74
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 67¹ STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS PACIENTŲ TEISIŲ IR ŽALOS SVEIKATAI ATLYGINIMO ĮSTATYMO
NR. I-1562 5 IR 7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VISUOMENĖS
SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTATYMO NR. IX-886 7 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS ALKOHOLIO KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. I-857 27 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ASMENS IR TURTO SAUGOS ĮSTATYMO
NR. IX-2327 6 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BRANDUOLINĖS
ENERGIJOS ĮSTATYMO NR. I-1613 50 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS GINKLŲ IR ŠAUDMENŲ KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. IX-705 17, 21, 25 IR 41
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MEDŽIOKLĖS ĮSTATYMO NR.
IX-966 14 IR 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS
ĮSTATYMO NR. XI-1196 18 IR 40 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS POLICIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-2048 2 IR 23 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS POLIGRAFO NAUDOJIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1906 6
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS RADIACINĖS SAUGOS
ĮSTATYMO NR. VIII-1019 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
SPROGMENŲ APYVARTOS KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. IX-1315 7 IR 8 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS
PADĖTIES“ NR. IX-2206 2 IR 53 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS IR TARNYBOS PASLAPČIŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1443 16 IR 17 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ**

(TAP-17-1952(2); 18-208-213/215; 218-224; TAIS Nr. 17-14402(2); 18-2007)

Nr.
Vilnius

Įvertinę Įstatymų projektų, patikslintų po Teisės grupės 2017 m. gruodžio 19 d. išvadoje Nr. NV-3273 pateiktų pastabų, atitiktį įstatymams, teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Pakartotinai siūlytume įvertinti Teisės grupės 2017 m. gruodžio 19 d. išvadoje Nr. NV-3273 teiktą 1-ąją pastabą, pažymint, kad derinimo pažymoje pateikti argumentai yra nepakankamai pagrįsti.

Visų pirma, *pabrėžiant, kad* Septynioliktosios Vyriausybės *Programos*, patvirtintos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82, *nuostatos bei* Vyriausybės *įgyvendinimo plano*, patvirtinto Vyriausybės

2017 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. 167, nuostatos, juose įtvirtinti siekiai, *priemonės, siekiant įtvirtinti kompleksinį psichikos ir elgesio sutrikimų turinčių pacientų gydymo modelį, teikiant asmens ir visuomenės psichikos sveikatos priežiūros paslaugas, nesuponuoja, įstatyminio reguliavimo joms įgyvendinti poreikio.*

Visų antra, akcentuojant, kad tik svarbiausi visuomeniniai teisiniai santykiai turi būti reguliuojami įstatymais, t.y. teisiniai santykiai susiję su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu. Šiuo konkrečiu atveju, tai liestų tik Įstatymo projekto III ir IV skyrius. Tuo tarpu kitų Įstatymo projekto skyrių, t.y. dalies I-ojo bei II-ojo skyrių, V bei VI skyriaus siūlytume atsisakyti, kadangi nuostatos juose yra deklaratyvios, nesukuriančios jokios privalomos elgesio taisyklės, be kita ko, jomis siekiamos įgyvendinti priemonės nereikalauja įstatyminio reguliavimo. Kartu, kaip buvo minėta, manytume, kad teisiniai santykiai, susiję su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu turėtų būti Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo reglamentavo dalykas. Pastebėtina, kad kartu teikiamas ir Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo pakeitimas, todėl, įstatymines nuostatas inkorporavus į minėtą įstatymą, būtų įgyvendintas teisėkūros ekonomiškumo principas.

Šiuo atveju galima daryti išvadą, kad atliekant *ex ante* Įstatymo projekto vertinimą rengėjai, kaip matyti iš pateiktos medžiagos, apsvarstė tik pageidaujamą variantą ir netyrė kitų reguliavimo alternatyvų.

2. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad iš Konstitucijos, *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo kylantis reikalavimas paisyti teisės aktų hierarchijos suponuoja, kad įstatymuose vartojamų sąvokų turinys gali būti apibrėžtas (*inter alia* aiškinamas) tik įstatymu, o ne žemesnės galios teisės aktu (Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas). Šiuo konkrečiu atveju, Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai galimai pažeistų teisės aktų hierarchijos principą, nes Įstatymo projekto 2 str. 10 dalyje įtvirtinta sąvoka taptų priklausoma nuo sveikatos apsaugos ministro įsakymo. Todėl reikėtų atsisakyti Įstatymo projekte apibrėžiamoje sąvokoje nuorodų į sveikatos apsaugos ministro įsakymą ir (arba) kartu svarstyti galimybę atsisakyti minėtų sąvokų įtvirtinimo prie sąvokų.

3. Įstatymo projekto 2 str. 13 ir 14 dalis suderinti vartojamų sąvokų kontekste („specialios psichiatrijos paslaugos“ ir „specializuotos psichiatrijos paslaugos“).

4. Derėtų įverti Įstatymo projekto 2 str. 17 dalies poreikį, ar tokia nuoroda šiuo konkrečiu atveju sukuria įstatyminiam reguliavimui pridėtinės vertės.

5. Įstatymo projekte reikėtų vengti sąvokų, kurios nėra esminės arba jų vartojimas nesukuria teisės aktui pridėtinės vertės, įtvirtinimo. Šios pastabos kontekste reikėtų įvertinti Įstatymo projekto 2 str. 2, 12, 16 dalis, akcentuojant, kad vykstant spartiems globalizacijos procesams galimai atsirastų ir kitų alternatyvių gydymo metodų, o jų visų įtvirtinimas įstatyme nėra būtinas. Kartu pastebėtina, kad nėra aišku, kuo vadovaujantis vienos sąvokos apibrėžiamos, kitos ne (žr. Įstatymo projekto 4 str. 2 d. 4 punktą – „psichoedukacija“).

Taipogi pastebėtina, kad vykstant globalizacijos procesams gali atsirasti ir naujų visuomenės sveikatos stiprinimo priemonių (žr. Įstatymo projekto 4 str. 2 dalis), kas sąlygotų jų vykdymo negalimumą dėl neįtvirtinimo įstatyminiu lygmeniu, be kita ko, akcentuojant, kad minėto straipsnio nuostatos nesusijusios su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu, manytume, kad šios nuostatos turėtų būti poįstatyminio lygmens teisės akte.

Taipogi Įstatymo projekto 4 str. 1 dalyje vartojama formuluotė „išoriniai veiksniai“, nėra aiškus jos turinys; tokios formuluotės vartojimas suponuoja tai, jog turėtų būti ir vidiniai veiksniai, tad koks jų turinys.

6. Reikėtų tikslinti ir Įstatymo projekto 3 straipsnį:

- aiškiai „išgryninant“ principus, nes minėto straipsnio 1, 2, 4, 6 dalys nesuformuluotos kaip principai;
- minėto straipsnio 5 dalies antrojo ir trečiojo sakinio nuostatų atsisakyti kaip neįstatyminio lygmens nuostatų.

7. Siūlytume įvertinti Įstatymo projekto 2 dalį, t.y. ar tik nurodyti subjektai galėtų kreiptis dėl paciento psichikos būklės įvertinimo.

8. Įstatymo projekto 8 str. 1 ir 2 dalių derėtų atsisakyti kaip perteklinių, nes jose įtvirtinamos nuostatos suponuojamos Konstitucijos ir Konstitucinio Teismo formuojamos doktrinos.

9. Atkreiptinas dėmesys, kad nėra aiškus formuluotės „asmens sveikatos priežiūros paslaugų apimtis“ (Įstatymo projekto 10 str. 1 dalis), turėtų būti konkretinama arba jos atsisakoma.

10. Įstatymo projekto 10 str. 2 dalyje nurodytas daiktų sąrašas, kurių negalima turėti su savimi pacientams specializuotose psichikos sveikatos priežiūros įstaigose. Atsižvelgiant į tai, kad asmens teisių ribojimai turėtų būti įtvirtinti įstatyme, tačiau vertinant tai, kad tokių daiktų sąrašas gali kisti atsižvelgiant į visuomeninių teisinių santykių spartų vystymąsi, siūlytume suformuluoti esminius principus įstatyme, o tokį sąrašą pavesti atitinkamai institucijai tvirtinti poįstatyminiu teisės aktu.

11. Įstatymo projekto 10 str. 5 d. 1 punktą reikėtų patikslinti ta apimtimi, kad pacientas gali padaryti žalą ne tik personalo, bet ir įstaigos turtui.

12. Įstatymo projekto 10 str. 7 d. pirmojo sakinio atsisakyti kaip neįstatyminio lygmens nuostatos, tai galėtų būti aiškinamojo rašto dalis.

13. Atkreiptinas dėmesys, jog visgi nėra aišku, kurios Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo nuostatos turimos omenyje Įstatymo projekto 11 str. 1 dalyje, siūlytume įvertinti ir konkretizuoti.

14. Siūlytume Įstatymo projekto 11 str. 2 ir 3 dalis apjungti, nes jos dubliuoja viena kitą.

15. Siūlytume įvertinti, ar Įstatymo projekto 17 str. 2 dalyje neturėtų būti šalia atstovo minimas ir pagalbą priimančią sprendimus teikiantis asmuo.

16. Siekiant nuostatų, reglamentuojančių tuos pačius visuomeninius santykius, sistemiškumo, be kita ko, akcentuojant, kad Įstatymo projekto V skyrių sudaro tik vienas straipsnis, Įstatymo projekto 15 str. 1 ir 2 dalių nuostatas siūlytume dėstyti Sveikatos sistemos įstatyme, o minėto straipsnio 3 dalies siūlytume atsisakyti kaip neįstatyminio reguliavimo nuostatos; taipogi pažymėtina, kad straipsnio antraštė neatitinka straipsnio turinio.

17. Įstatymo projekto 16 str. antrame sakinyje reikėtų atsisakyti formuluotės „gali būti“, kuri suteikia nuostatai deklaratyvų pobūdį ir tikslinti ją redakciniu aspektu.

18. Įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo nuostatas papildyti pavedimu Vyriausybei, atsižvelgiant į tai, kad ji Seimui priėmus įstatymą, Vyriausybė turėtų pripažinti Vyriausybės 2000 m. gegužės 2 d. nutarimą Nr. 497 netekusiu galios.

19. Pakartotinai siūlytume peržiūrėti Įstatymo projektą „išgryninant“ sąvokų „pacientas“ ir „asmuo“ vartojimą (žr. Įstatymo projekto III skyriaus pavadinimas ir 8 straipsnio antraštės pavadinimas ir kt.).

20. Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298, 113.3 papunktyje nustatyta, kad teisės akto projekto lyginamajame variante naujos redakcijos straipsnio ar punkto ir (ar) jų sudedamųjų dalių tekste daromi pakeitimai paryškinami, o siūlomi išbraukti žodžiai perbraukiami plona linija. Atsižvelgiant į tai, reikėtų tikslinti Įstatymo projekto lydimųjų teisės aktų projektų lyginamuosius variantus (pvz.: Sveikatos sistemos įstatymo projekto 2 straipsnį ir kt.).

21. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu Vyriausybei yra pateiktas Radiacinės saugos įstatymo projektas, kuris dėstomas nauja redakcija (TAIS Nr. 17-6679(3)). Šio teisės akto siūlomas įsigaliojimas yra 2018 m. gegužės 1 d. Todėl teikiamas kartu su Įstatymo projektu Radiacinės saugos įstatymo 10 straipsnio pakeitimas turėtų būti suderintas su minėtu Radiacinės saugos įstatymo dėstomu nauja redakcija projektu ir (arba) tai akcentuojama aiškinamajame rašte.

Teisės grupės vyriausiasis patarėjas

Aleksandr Radčenko

Gerda Štaraitė-Barsulienė, tel. 8 706 63 791, el. p. gerda.staraitė@lrv.lt